

Kdy se včely rojí?

Každý víme, že čas rojení včely medonosné spadá do období květen až červen, někdy začíná už koncem dubna. Někdy nás však včely překvapí rojem v období, kdy už jsou téměř připravené na zimování, tj. v srpnu až začátkem září. I v tomto roce jsem se dozvěděl o několika případech pozdních rojů. Je to normální, vzácné nebo výjimečné?

Podle ojedinělých případů se těžko na tyto otázky odpovídá. Více jasno budeme mít, když se seznámíme s prací šesti autorů – Fell R. D. aj. z r. 1977 (Journal Apicultural Research, str. 170 až 173). Ti zaznamenávali data vylétnutí 126 rojů v Ithace, stát New York, USA. Jde o podobnou zeměpisnou šířku (42° 27' N), jako je poloha České republiky (přibližně 49° N). Většina rojů (asi 86 %) vylétla pravděpodobně ze včelstev divoce žijících ve stromech nebo stavbách, menší podíl rojů (14 %) vylétl z úlů na včelnicích. Každý z hodnocených rojů byl sebrán a potom i zvážen. Váha roje byla přepočtena na početnost včelstva přes koeficient 7700 včel/1 kg včel. Údaje o rojích byly sbírány v průběhu šesti roků.

Data a počty vylétlých rojů zaznamenává graf. První roj byl odchycen 5. května, poslední až 19. září. Hlavní perioda rojení spadala do období od 13. 5. do 11. 7., s vrcholem v první dekádě června. Z grafu je patrné i druhé období rojení od 14. 8. do 12. 9., s vrcholem koncem srpna až začátkem září, ovšem výskyt rojů byl nižší. Můžeme tedy říci, že pozdní rojení není u včely medonosné nenormální, i když se vyskytuje mnohem řídkěji než rojení v obvyklé první periodě.

Jiná je však věc, jak pozdní rojení vysvětlit. Proč se včely rojí v čase, kdy už v úlu jsou převážně dlouhověké zimní včely a nashromážděné zásoby potravy pro dlouhé zimní období? Má vůbec vylétlý roj šanci vybudovat si ještě dílo, odchovat zimní generaci a hlavně zásobit se medem tak, aby

přežil do příští sezóny? Vždyť v tu dobu vegetace dává ve většině lokalit už jen omezené zdroje nektaru nebo medovice.

Zcela spolehlivou odpověď neznáme, příčinu pozdního rojení můžeme jen odhadovat. Je docela možné, že dvě periody rojení včely medonosné se zachovaly v jejím genetickém založení z dob minulých, tedy jako pozůstatek

11 800 včel (1,53 kg). Autoři neuvádějí, zda byly rozdíly ve velikosti rojů mezi oběma obdobími. Z některých informací českých včelařů vím, že některé pozdní (srpnové) roje naší kraňské populace jsou velmi slabé (asi 0,2 kg), prakticky bez šance na přežití. Může to také být výraz oslabení významu druhé, pozdní periody rojení pro celou populaci včely medonosné.

To, že pozdní roj má šanci přežít do příštího jara, dokazuje jedna zkušenost včelaře Václava Krejčíčka z Ostravy z minulého roku. Dne 15. září chytil roj o síle asi 0,5 kg a usadil jej na tři hotové plásty. Již druhý den matka kladla v jednom plástu. Za pomoci včelaře (přidány

Usazování roje

Foto Nerad ml.

evoluce, když v minulosti i závěr sezóny mohl poskytovat mnohem příznivější klimatické i pastevní podmínky pro založení nového včelstva vylétlým rojem. Časem druhé období rojení ztrácí na významu pro udržení populace včely medonosné, proto jsou pozdní roje už spíše jen výjimkou.

A jaká byla zjištěná síla rojů v měřeních amerických autorů? Neslabší roj čítal 2400 včel (310 g) a nejsilnější 41 000 včel (5,33 kg), průměr byl

další zásoby v plástech a byl krmen) roj ještě zesílil, uložil si zásoby, odchoval mladé včely a potom na šesti plástech zdárně přezimoval. Ač byl slabší než ostatní včelstva, přinesl letos 30 kg medu a zároveň dorostl do síly řádného včelstva. Ovšemže bez pomoci včelaře by asi roj nepřežil, pokud by neshromáždil potřebné zásoby medu.

**Ing. Květoslav Čermák, CSc.,
vigor@vigorbee.cz**

